

Viktigt om kvacksakveri

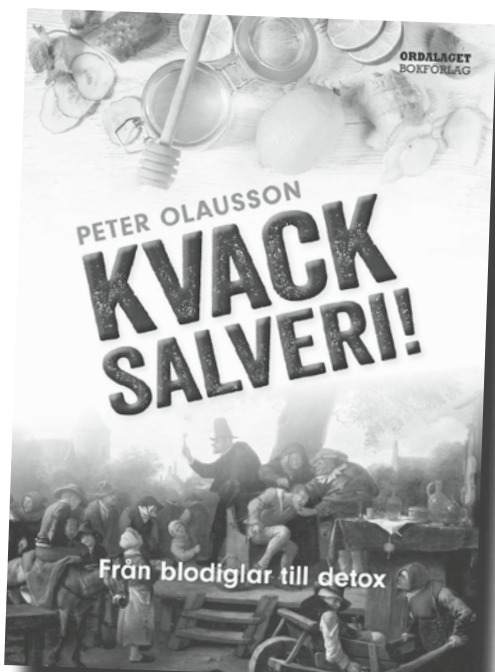
Linda Strand Lundberg, VoF-ordförande emerita, läser en nyutkommen bok av sin efterträdare Peter Olausson, ordförande i föreningen 2018-2019.

LÄSARE AV FOLKVETT HAR ända sedan tidskriftens tredje nummer 1983 kunnat ta del av artiklar, notiser och diskussioner om naturläkemedel, påstått hälsofrämjande dieter och moderna mirakelkurer. Att Peter Olausson redan i inledningen av *Kvacksalveri! Från blodiglar till detox* slår fast att kvacksalveri är ett oöverskådligt område, torde därför inte komma som någon överraskning.

Precis som titeln antyder, avhandlas i boken en mängd ämnen kopplade till kvacksalveri, ett begrepp författaren själv definierar som "[...] dels medicinska behandlingar och diagnoser som inte ingår i den för tillfället etablerade skolmedicinen, dels behandlingar och diagnoser som aldrig gjort det." Trots det begränsade utrymme som medges i bokform lyckas författaren redogöra för en stor mängd mer eller mindre kända behandlingar och behandlare. Detta sammanfogat under 46 rubriker(!), om jag räknat rätt.

Vi har under många år kunna följa olika trender avseende alternativa behandlingar. Huruvida det i grunden finns någon medicinsk åkomma eller inte, tycks inte alltid vara det viktigaste. Kanske drar vi oss till minnes människor som brännskadades av öronljus för några år sedan? Möjligen minns vi hur det i TV4:s morgonsoffa framfördes att nästan alla människor har för låga pH-värden i sina kroppar. Sura kroppar påstods kunna leda till allehanda sjukdomar och åkommor.

En av det senaste decenniets bästsäljare inom kvacksalverinäringen har varit kolloidalt silver. I *Folkvett* beskrevs 2015 kolloidalt silver som "nanopartiklar av silver som svävar fritt i vatten". Av anhängarna förordas detta silvervatten för att såväl förebygga som behandla i stort sett vilket medicinskt tillstånd som helst. Ett skäl till att preparatet blev så populärt i Sverige var att grundaren till ION silver, ett företag som nischade sig på kolloidalt silver och MSM (metylsulfonylmetan), utnyttjade Facebook för att marknadsföra sina preparat, ofta genom anekdoter från gruppmedlemmar i den stora gruppen "Kolloidalt silver 2.0". Peter Olausson beskriver i kapitlet om kolloidalt sil-

ver vissa risker med framförallt inhalering av silvervatten (de mycket små silverpartiklarna kan orsaka inflammation i lungvävnaderna). Dock är riskerna med användande av kolloidalt silver begränsade. De varianter som säljs i Sverige är nämligen extremt utspädda. Författarens varning består istället av andra farhågor: preparatet är värdelöst! Den som använder sig av kolloidalt silver istället för exempelvis insulin eller antibiotika, tar stora risker.

Peter Olaussons bok innehåller information om såväl kolloidalt silver och örönljus som homeopati och Ayurvede-

da – och den mycket populära typen av kvacksalveri som beskrivs som världens vanligaste: detox. Rappt och informativt beskrivs 1930-talets bad- och svältkurer, kaffelavemang, tarmsköljning och fastekurer. I kvällstidningarnas hälsosektioner och i veckotidningar beskrivs regelbundet hur olika kurer kan rena kroppen från gifter och slaggprodukter. En förgiftad kropp kan enligt detoxförespråkarna leda till allehanda sjukdomstillstånd. Något vi känner igen från kapitlet om syra-bas-obalans och andra alternativa åkommor.

Bland bokens kapitel avhandlas inte enbart nutida kvacksalverier. I avdelningen tillägnad humoralpatologi kan läsaren förkovra sig i såväl åderlätning som i användning av undertitelns blodiglar. Folkmedicin och huskurer från förr och nu samsas med kloka gubbar och gummor. Här beskrivs hur THX prånglades ut från småländska Aneby på 1960- och 70-talen och att härmineralanalyser blev populärt i Sverige på 80-talet.

Att kvacksalveri av olika slag i grunden är en djupt tragisk företeelse, trots vissa underhållande beskrivningar, blir läsaren ständigt påmind om. Paolo Macchiarinis kvacksalvande blev ödesdigert och orsakade enorma lidanden. En lika känslomässigt tung del av boken tillägnas den mexikanska kvackindustrin. Författaren tar oss sakligt och pedagogiskt igenom skeenden och beskriver, där det är nödvändigt, vilken evidens som finns – och inte finns – för olika behandlingsformer. Efter att redan i inledningen ha läst om anekdotisk bevisföring, placebo, dubbelblindning och metastudier, bör läsaren ha fått den grund som krävs för att förstå vilken svag, till och med obefintlig, evidens det finns för många behandlingar och preparat.

För Folkvetts läsare är Peter Olausson ett känt namn. Utöver att under många år ha varit aktiv i föreningen Vetenskap och Folkbildning, varav en period som ordförande i riksstyrelsen, har Peter producerat böcker, podcasts, välbesökta bloggar och artiklar, bland annat till Folkvett. Mest känd är han nog för sina böcker, poddar och sin blogg Faktoider.nu. Med boken *Kvacksalveri! Från blodiglar till detox* tar Olausson ytterligare ett steg som författare. Genom att lista kvacksalverier i bokstavsordning skapar han möjligheten att använda boken som ett lexikon. Boken är trots sitt ämne tillräckligt lättläst för att kunna förstås även av den som saknar medicinsk utbildning. Den lämpar sig utmärkt som läsning för såväl nyutexaminerade undersköterskor som pensionerade tjänstemän. Alla riskerar vi att bli lurade av marknadsföringstricks och osanna påståenden, men boken ger läsaren verktyg för att bättre kunna genomskåda kvacksalveri i framtiden.

Att köpa overksamma, i värsta fall skadliga preparat, typ ormoljor, gräver stora hål i plånboken. Ett exemplar av Peter Olaussons bok är däremot väl värt sitt pris och är dessutom helt riskfritt för hälsan. ✍

KVACKSALVERI! FRÅN BLODIGLAR TILL DETOX

Peter Olausson

Ordalaget bokförlag, 2021

Källa:

”Kassakon kolloidalt silver”, Christine Öberg, *Folkvett* 2015:1/2, s. 62–65.